Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty, 2025; Vol 10(3), winter, pp 347 - 372

Comparing Iranian and West Virginia University's Doctoral Nursing Curriculum: A Comparative Study

Sakineh Akbari[1], Fatemeh Ghasemi[2], Sajad Yarahmadi[3]*

1. Student Research Committee, School of Nursing and Midwifery, USERN Office, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran
2. Social Determinants of Health Research Center, School of Nursing and Midwifery, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran
3. Cardiovascular Research Center, Shahid Rahimi Hospital, School of Nursing and Midwifery, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran.

***Corresponding Author:** Sajad Yarahmadi**, Email:** s.yarahmadi000@gmail.com

Received: 2025/01/17 **Accepted: 2025/03/8**

Abstract

Background & Aim: Improving the quality of nursing care requires effective and standardized educational programs. Given the structural similarities between the PhD nursing curriculum in Iran and that of West Virginia University (WVU), and considering the international credibility of WVU, the present study aimed to conduct a comparative analysis of these two doctoral programs.

Materials & Methods: This descriptive-comparative study was conducted using Bereday's four-step approach, including description, interpretation, juxtaposition, and comparison. Data were collected through official sources from Iran's Ministry of Health, the website of WVU School of Nursing, and relevant Persian and English databases.

Results: The WVU curriculum emphasizes knowledge development, reducing health disparities, and interdisciplinary collaboration, while the Iranian program focuses on empowerment in educational, research, managerial, and clinical domains. In both programs, student-centered assessment methods such as assignments or written exams are used. A common feature of both curricula is the requirement to publish research derived from the doctoral dissertation as a condition for thesis defense.

Conclusion: The findings revealed that both curricula have strengths and weaknesses. The Iranian program benefits from a centralized and coordinated structure and a strong emphasis on face-to-face education. However, the lack of flexibility in course delivery presents challenges for doctoral students who often hold multiple roles. Revising the curriculum by drawing on the experiences of leading international programs, incorporating stakeholder input, and addressing emerging educational needs can enhance its quality and responsiveness.

Keywords: Comparative study, PhD nursing curriculum, Iran, West Virginia University School of Nursing, Bereday model

How to cite this article: Akbari S, Ghasemi F, Yarahmadi S. Comparing Iranian and West Virginia University's Doctoral Nursing Curriculum: A Comparative Study. Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty, 2025; Vol 10(3):347-372 https://sjnmp.muk.ac.ir/article-1-662-fa.html

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

مقایسه برنامه‌ی درسی دکتری پرستاری ایران با دانشگاه ویرجینیای غربی: یک مطالعه تطبیقی

سکینه اکبری[1]، فاطمه قاسمی[2]، سجاد یاراحمدی[3]*

۱. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دفتر یوسرن، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران

۲. مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران

۳. مرکز تحقیقات قلب و عروق، بیمارستان شهید رحیمی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران

* نویسنده مسئول: سجاد یاراحمدی، ایمیل: s. yarahmadi000@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۲۸ **تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۱۸**

چکیده

زمینه و هدف: ارتقای کیفیت مراقبت پرستاری نیازمند دوره‌های آموزشی مؤثر و استاندارد است. با توجه به شباهت ساختاری برنامه دکتری پرستاری ایران و دانشگاه ویرجینیای غربی و اعتبار بین‌المللی این دانشگاه، مطالعه حاضر با هدف مقایسه تطبیقی برنامه درسی دکتری پرستاری در این دو کشور انجام شد.

مواد و روش‌ها: این پژوهش توصیفی-تطبیقی با استفاده از روش بردی در چهار مرحله شامل توصیف، تفسیر، همجواری و مقایسه صورت گرفت. داده‌ها از طریق جستجوی منابع رسمی وزارت بهداشت ایران، وب‌سایت دانشکده پرستاری دانشگاه ویرجینیای غربی و پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی و انگلیسی گردآوری شدند.

یافته‌ها: برنامه درسی دانشگاه ویرجینیای غربی بر توسعه دانش، کاهش نابرابری‌های سلامت و همکاری بین‌رشته‌ای تأکید دارد، در حالی‌که برنامه ایران بر توانمندسازی در حوزه‌های آموزشی، پژوهشی، مدیریتی و بالینی تمرکز می‌کند. ارزیابی در هر دو برنامه با رویکرد دانشجو- محور از طریق تکالیف یا آزمون‌های کتبی انجام می‌شود. از شباهت‌های هر دو برنامه، چاپ مقاله پژوهشی مستخرج از رساله دکتری است که به عنوان شرط دفاع از پایان‌نامه محسوب می‌گردد.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد هر دو برنامه دارای نقاط قوت و ضعف هستند. برنامه ایران ساختاری متمرکز و هماهنگ دارد و بر آموزش حضوری تأکید می‌کند اما نبود انعطاف‌پذیری در شیوه ارائه دروس برای دانشجویان دارای نقش‌های متعدد، چالش‌برانگیز است. بازنگری در این برنامه با بهره‌گیری از تجارب دانشگاه‌های پیشرو، مشارکت ذی‌نفعان و توجه به نیازهای نوین آموزشی، می‌تواند موجب ارتقای کیفی آن شود.

واژه‌های کلیدی: مطالعه تطبیقی، برنامه درسی دکتری پرستاری، ایران، دانشکده پرستاری ویرجینیای غربی، الگوی بردی

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

مقدمه

پرستاران به عنوان بزرگ‌ترین گروه از کارکنان سیستم‌های مراقبت بهداشتی در سرتاسر جهان می‌باشند. آموزش پرستاری به عنوان بخشی از نظام آموزش عالی، نقش مهمی در تربیت پرستاران، با دانش، نگرش و مهارت‌های شایسته و مناسب که بتوانند کیفیت زندگی افراد جامعه را ارتقاء دهند، دارد (۱)؛ بنابراین تربیت نیروی کار پرستاری شایسته و کارآمد بسیار مهم می‌باشد (۲). عدم طراحی برنامه‌های آموزشی باکیفیت و متناسب برای دانشجویان این رشته، آسیب‌های جدی برای سلامت جوامع و اعتبار علمی دانشگاه‌ها به‌دنبال خواهد داشت (۳). نظام دانشگاهی باید، پرستارانی با توانایی علمی و عملی بالا جهت ارائه خدمات باکیفیت را تربیت نماید (۴).

آموزش اصولی و درست، اساس هر حرفه و نقشی حیاتی در تأمین نیروی کار تحصیل‌کرده و حرفه‌ای دارد بنابراین ارتقای دانش و عملکرد کارکنان هر حرفه، باعث بهبود کیفیت و کمیت آن می‌شود (۵). هدف آموزش پرستاری، پرورش تفکر انتقادانه و خلاق، افزایش مهارت‌های ارتباطی، یادگیری فعال، ایجاد حس اعتماد به‌نفس و جلوگیری از منفعل بودن دانشجویان این رشته است (۶). امروزه با پیشرفت نظام‌های آموزشی پرستاری و توسعه مقاطع تحصیلات تکمیلی، به‌ویژه مقطع دکتری در حرفه پرستاری تغییرات چشمگیری ایجاد شده و پرستاران با مدرک دکترای پرستاری باید در تولید دانش جدید، فعالانه شرکت نمایند، با استفاده از عملکرد مبتنی بر شواهد، ایده‌های خلاقانه را در پاسخ به نیازهای جدید نظام سلامت ارائه نمایند (۷). دوره دکتری با ارتقاء قدرت تفکر انتقادی در دانشجویان، شناسایی شکاف بین دانش نظری و عملی و کسب توانایی حل مسئله باعث ایجاد شایستگی‌های حرفه‌ای مؤثر می‌شود (۸). اولین دکتری آموزش در رشته پرستاری در سال ۱۹۳۳ در دانشگاه کلمبیا اعطا شد. در ایران اولین دوره دکتری پرستاری توسط دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۱۳۷۴ و سپس دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران، تهران، شهید بهشتی و اصفهان شروع به پذیرش دانشجو در این مقطع نمودند (۹).

برنامه درسی دکتری باید منعکس کننده پیشرفت‌های تحقیقات علمی در علوم پایه و کاربردی مراقبت‌های بهداشتی باشد تا پایه‌های علمی قوی ایجاد و دانش را به عمل تبدیل نماید (۱۰). برنامه درسی دکتری پرستاری در کل براساس دو الگوی مدل آمریکای شمالی و مدل اروپایی در سطح جهان ارائه می‌گردد، در هر کشور طبق یکی از دو الگوی فوق برنامه دکتری پرستاری ارائه می‌گردد، مدلی که در بریتانیا و اروپا رایج است، عمدتاً یا به‌طور کامل یک پایان‌نامه تحقیقاتی است و مدل

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

آمریکای شمالی شامل کار درسی و یک پروژه تحقیقاتی قابل توجه می‌باشد، مدل برنامه دکتری پرستاری در اکثر کشورهای آسیایی شبیه مدل آمریکایی است که اهمیت کار درسی در کنار یک کار تحقیقاتی گسترده می‌باشد (۱۱). در ایران برنامه دکتری پرستاری براساس مدل آمریکای شمالی می‌باشد (۱۲). مطالعه زارع و همکاران نشان داد، برنامه درسی دکتری پرستاری در هر کشور براساس نیازها و شرایط حاکم بر آن برنامه‌ریزی می‌گردد و با توجه به شرایط اقدامات ویژه‌ای در برنامه‌ریزی درسی دانشگاه‌ها بکار می‌رود و با وجود تمام پیشرفت‌ها و تغییرات در آموزش دکتری پرستاری، همچنان با چالش‌هایی روبه‌رو می‌باشد (۱۳).

نظام آموزش عالی شامل ابعاد کمی و کیفی می‌باشد که لازمه توسعه مداوم و کلی این نظام ایجاد تعادل و توازن در این دو بعد می‌باشد (۱۴)؛ بنابراین در دنیای پرشتاب امروزی که تأکید بر نیاز به پیشرفت و نوآوری‌های آموزشی، بخصوص در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی می‌باشد، برنامه درسی دکتری پرستاری نیز از این قاعده مستثنا نیست. اگر برنامه دکتری به صورت منظم مورد بررسی قرار نگیرد، علم و حرفه پرستاری پیشرفت نخواهد کرد (۳). با توجه به این موارد جهت افزایش سطح توانمندی علمی و عملی پرستاران که در نهایت به ارتقاء سطح کیفیت سلامت جامعه منجر می‌شود، باید چالش‌های موجود در آموزش پرستاری را شناسایی و جهت رفع و اصلاح آن‌ها اقدام نمود (۱۵)؛ بنابراین مؤسسات آموزش عالی باید جهت انعکاس نیازهای در حال تغییر و تحول جامعه و نیازهای یادگیری افراد برنامه‌های درسی را مورد بررسی مستمر و مداوم قرار دهند. به همین منظور بررسی برنامه درسی دانشگاه‌های مختلف می‌تواند در این زمینه به برنامه‌ریزان درسی یاری رساند که با دیدی وسیع‌تر در زمینه تدوین و تغییر برنامه‌های درسی اقدام نمایند (۱۶).

از روش‌های مختلف تحقیق می‌توان جهت اصلاح و بازنگری برنامه‌های درسی استفاده نمود، یکی از این روش‌های مفید انجام مطالعات تطبیقی می‌باشد (۱۷). مطالعات تطبیقی نوعی از تحقیق است که در آن دو یا چند پدیده در کنار هم بررسی و نقاط تشابه و تفاوت آن‌ها با همدیگر مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد (۷). هدف از مقایسه تطبیقی این است که علاوه بر بررسی و مقایسه برنامه‌های درسی کشورها با نمونه‌های جهانی که در امر آموزش موفق و پیشرو می‌باشند بتوان محتوی و کیفیت برنامه درسی آن کشور را بازنگری نمود و ارتقاء داد (۱۸).

با در نظر گرفتن اهمیت مطالعات تطبیقی در شفاف‌سازی نقاط قوت و ضعف برنامه‌های درسی دوره دکتری پرستاری، بررسی‌های متنوعی در سطح جهانی انجام شده است. این نوع

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

مطالعات به ارتقاء کیفیت آموزش و آگاهی از نیازهای آموزشی و اجتماعی جوامع کمک می‌کنند و در نهایت می‌توانند منجر به بهبود ساختارهای آموزشی گردد (۱۹). از جمله بررسی‌های انجام شده در ایران می‌توان، به مطالعه دلاوری و همکاران (۲۰۲۰) بین برنامه درسی دکتری ایران و کلمبیا (۲۰)، مطالعه خوشکشت و نواب (۲۰۱۹) بین برنامه درسی دکتری پرستاری ایران و مک گیل (۲۱)، مطالعه ضیغمی و سلطانی نژاد (۲۰۲۲) بین برنامه درسی دکتری پرستاری ایران و پنسیلوانیا (۱۴)، مطالعه عابدینی و وفادار (۲۰۲۰) بین برنامه درسی دکتری پرستاری ایران و دانشگاه اوکلند (۷)، مطالعه راد و همکاران (۲۰۲۱) بین برنامه درسی دکتری پرستاری ایران و دانشگاه دوک (۱۲)، اشاره کرد.

تحقیقات انجام شده در ایران نشان می‌دهد که در مقطع دکتری پرستاری، مشکلاتی نظیر عدم تطابق بین مأموریت‌ها و اهداف آموزشی و محتویات درسی، عدم وضوح وظایف و نقش‌های فارغ‌التحصیلان، عدم ارائه دروس به صورت مجازی، بی‌توجهی به نیازها و مسائل جامعه، وجود دارد و همچنین عدم جامعیت برنامه درسی و هم‌راستایی میان اهداف آموزشی و چشم انداز و فقدان واحدهای اختیاری به عنوان نقاط ضعف شناسایی شده است (۲۲،۱۲) از این‌رو برنامه درسی دکتری پرستاری باید به گونه‌ای طراحی شوند که متخصصانی را تربیت نمایند تا توانایی پاسخگویی به نیازهای جامعه و برآورده‌سازی اهداف رشته را داشته باشند (۱۹). از آنجایی که برنامه‌های درسی مقطع دکتری پرستاری ابزاری بسیار حساس و نقش کلیدی و مهمی در آماده‌سازی آن‌ها جهت مشارکت در بهبود نتایج مراقبت‌های بهداشتی و تقویت رهبری پرستاری دارد (۲۳)، انجام مطالعات مختلف مقایسه‌ای بین ایران و سایر دانشگاه‌های جهان می‌تواند به مدیران و سیاست‌گذاران آموزشی، کمک نماید شرایط موجود را تجزیه و تحلیل و در جهت تقویت برنامه‌ها تلاش نمایند (۱۷). لذا با توجه به اینکه برنامه دکتری در همه دانشگاه‌های ایران، به‌صورت یکسان و براساس مدل آمریکایی می‌باشد و با توجه به تشابه الگوی ارائه برنامه درسی پرستاری ایران با دانشگاه ویرجینیای غربی، در این مطالعه به مقایسه برنامه درسی دکتری پرستاری‌ایران و ویرجینیای غربی می‌پردازیم.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر یک مطالعه کاربردی از نوع مطالعات توصیفی - تطبیقی در سال ۱۴۰۳ است. هدف این مطالعه مقایسه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری پرستاری ایران و دانشکده پرستاری دانشگاه ویرجینیای غربی می‌باشد. پس از جستجوی الکترونیکی اطلاعات لازم در خصوص برنامه‌های درسی دوره دکتری پرستاری ایران (۲۴) و دانشکده پرستاری ویرجینیای

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

غربی (۲۵) و عناصر برنامه‌های درسی فوق شامل؛ تعریف دوره، فلسفه، ارزش‌ها، رسالت، چشم انداز، نحوه پذیرش دانشجو، ساختار و محتوی برنامه، آزمون جامع و شرایط دفاع از پایان‌نامه به دست آورده شد. برنامه درسی دکتری پرستاری دانشگاه ویرجینیای غربی به فارسی روان ترجمه و مورد مطالعه قرار گرفت.

روش پژوهش حاضر مطالعه‌ای توصیفی - تطبیقی براساس الگوی Bereday که یک روش انتزاعی، از مطالعات تطبیقی شامل چهار مرحله توصیف، تفسیر، همجواری و مقایسه می‌باشد. در مرحله توصیف، پژوهشگر موضوع مورد پژوهش را براساس شواهد و اطلاعات جمع‌آوری شده از منابع گوناگون شرح می‌دهد سپس در مرحله تفسیر اطلاعات توصیف شده بررسی و تحلیل می‌شوند. در مرحله همجواری اطلاعات حاصل از مراحل قبل به منظور ایجاد چارچوبی برای مقایسه، طبقه‌بندی می‌گردد. نهایتاً در مرحله مقایسه موضوع تحقیق با توجه به جزئیات براساس شباهت‌ها و تفاوت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد و به سؤالات تحقیق پاسخ داده می‌شود (۲۶). در همین راستا جهت انجام پژوهش حاضر براساس الگوی فوق ابتدا برنامه درسی دوره دکتری تخصصی پرستاری ایران مصوب شصت و پنجمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی، مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ و آئین‌نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی، مصوب شصت و نهمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۳۹۷/۰۴/۲۴ از سایت وزارت بهداشت و آموزش پزشکی اخذ گردید (۲۷). این برنامه در ایران، به صورت متمرکز در وزارت بهداشت و درمان به تمام دانشگاه‌های تابعه ابلاغ و در تمام دانشگاه‌های کشور به صورت مشابه اجرا می‌گردد. برنامه دوره دکتری پرستاری دانشگاه ویرجینیای غربی نیز از وب‌سایت این دانشکده دریافت شد (۲۴) و مطالب جمع‌آوری شده از این وب‌سایت ترجمه و مورد مطالعه قرار گرفت سپس در مرحله تفسیر اطلاعات به دست آمده در مرحله اول براساس مؤلفه‌های برنامه‌های درسی (رسالت، اهداف، چشم‌انداز، ساختار برنامه، تاریخچه، ارزش‌ها، نقش‌ها و وظایف دانش آموختگان، شرایط و نحوه پذیرش دانشجو)، طبقه‌بندی و مورد بررسی قرار گرفت. در گام بعدی و در مرحله همجواری اطلاعات در قالب جداولی به منظور شناسایی تفاوت‌ها و شباهت‌ها تنظیم و به صورت یک چارچوب کلی سازماندهی گردید. در نهایت در مرحله مقایسه براساس نتایج به دست آمده در زمینه شباهت‌ها و تفاوت‌ها مورد بررسی، تفسیر و تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

نتایج به دست آمده از مطالعه و مقایسه مؤلفه‌های مختلف برنامه درسی از قبیل دوره، تاریخچه، فلسفه، ارزش‌ها، رسالت، چشم

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

انداز، اهداف نقش‌ها و وظایف دانش آموختگان، شرایط و نحوه پذیرش دانشجو، مشخصات و ساختار دوره، آزمون جامع و شرایط دفاع از پایان‌نامه در برنامه‌های درسی دکتری پرستاری ایران و دانشگاه ویرجینیای غربی به تفکیک در جداول شماره ۱ تا ۷ آورده شده است.

گام اول: توصیف، تفسیر و همجواری

جدول شماره ۱: مقایسه تاریخچه دوره دکتری پرستاری در ایران و دانشکده پرستاری ویرجینیای غربی

محور مقایسه	ایران	ویرجینیای غربی
تاریخچه و تعریف دوره	تاریخچه: ایده تأسیس دکتری تخصصی پرستاری در ایران قبل از انقلاب اسلامی شروع و تلاش برای تهیه برنامه دکتری از سال‌های ۱۳۶۰ تا سال ۱۳۷۳ ادامه یافت. در این سال برنامه دکتری پرستاری در ۲۸۴ امین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت فرهنگ و آموزش عالی مورخ ۱۳۷۳/۰۷/۱۷ به تصویب رسید. اولین دوره دکتری تخصصی پرستاری در سال ۱۳۷۴ در دانشگاه علوم پزشکی تبریز آغاز شد (۲۴). تعریف دوره: رشته پرستاری در مقطع دکتری تخصصی، رشته مقطعی است که دانش آموختگان آن قادر خواهند بود به عنوان بالاترین مرجع علمی و حرفه‌ای در این رشته در حوزه‌های آموزشی- پژوهشی- نظریه‌پردازی- مدیریت خدمات پرستاری و ارزیابی خدمات خود را در راستای اعتلای سلامت به مددجویان جامعه و مراکز مرتبط ارائه نمایند (۲۴).	تاریخچه: دانشگاه ویرجینیای غربی یک دانشگاه تحقیقاتی – دولتی که پردیس اصلی آن در شهر مورگن تاون واقع در ایالت ویرجینیای غربی آمریکا می‌باشد که در سال ۱۸۶۷ تأسیس شده است علاوه بر پردیس اصلی دارای ۴ پردیس دیگر است. دانشکده پرستاری پردیس چارلستون یکی از اولین سایت‌هایی است که در سطح ملی برای دکتری پرستاری اعتبار اعطا می‌کند و دارای مقاطع کارشناسی پرستاری، کارشناسی ارشد پرستاری، دکتری پرستاری بالینی، دکتری بالینی پرستاری بیهوشی، دکتری فلسفه در پرستاری می‌باشد. تعریف دوره: برنامه دکتری پرستاری در دانشگاه ویرجینیای غربی، برنامه‌های پیشرفت پاره وقت و تمام وقت را ارائه می‌دهد. یک برنامه ترکیبی است در حال حاضر دوره‌های پائیز و بهار به صورت آنلاین و اولین دوره تابستانی در قالب سمینار چهره به چهره ارائه می‌شود؛ که حداکثر ۴ روز در محوطه دانشگاه می‌باشد. زمان و روزهای دوره در طول برنامه متفاوت است (۲۵).

جدول شماره ۲: مقایسه ارزش‌ها و باورها، چشم انداز، رسالت و اهداف کلی دوره دکتری پرستاری در ایران و دانشکده پرستاری ویرجینیای غربی

محور مقایسه	ایران	ویرجینیایی غربی
ارزش‌ها و باورها	ارزش‌ها و باورهای برنامه درسی دکتری ایران با در نظر داشتن ارزش‌های اسلامی شامل: نوع دوستی و توجه به کرامت انسانی- الهی مخاطبین حقوق مادی و معنوی مخاطبین تعامل بین فردی و بین حرفه‌ای کل‌گرایی و جامعه نگری افزایش کیفیت مراقبت‌ها همراه با اخلاق حرفه‌ای تأکید بر کار تیمی	ارزش‌ها و باورهای برنامه درسی ویرجینیای غربی شامل: صداقت، تعالی، شفقت، احترام، مشارکت و فراگیری تعهد جهت رسیدگی به نیازهای منحصر به فرد دانشجویان و جمعیت‌های تحت پوشش. ایجاد محیطی که در آن فردیت تشویق شود. اخلاق در اولویت قرار گیرد. یادگیری، کشف و نوآوری شکوفا شود (۲۵).

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

	جامعیت مراقبت‌ها مددجو محوری (۲۴).	
چشم انداز	در ۱۰ سال آینده این دوره، در کشور از لحاظ مشارکت راهبردی در تولید دانش و فن‌آوری و گسترش پژوهش‌های بنیادی، کاربردی، ارتقاء کیفیت خدمات حرفه پرستاری، ارتقاء استانداردهای ملی و سازگاری با استانداردهای جهانی، بسترسازی برای جذب نیروهای کارآمد علمی و تخصصی در داخل کشور و جذب دانشجوی خارجی در ردیف کشورهای برتر و مطرح در منطقه قرار گیرد (۲۴).	در نظر گرفتن بهبود کیفیت زندگی، در تمام جمعیت‌ها از طریق پرداختن به عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت، از طریق سیاست‌گذاری، آموزش، تحقیق، خدمات و اقدامات پرستاری (۲۵).
رسالت	تربیت نیروی انسانی آگاه به مسائل علمی روز، توانمند، مسئولیت‌پذیر، دارای اخلاق حرفه‌ای و حساس به سلامت افراد و جامعه که تخصص خود را در سطوح مختلف، پیشگیری در مراکز و واحدهای مرتبط آموزشی، پژوهشی و ارائه کننده خدمت در اختیار جامعه قرار دهند (۲۴).	بهبود سلامت ساکنان ویرجینیای غربی و همچنین جوامع منطقه‌ای و جهانی از طریق، ارائه برنامه‌های عالی دانشجو محور و آموزش مبتنی بر شواهد، بورسیه تحصیلی و خدمات (۲۵).
اهداف کلی رشته	تربیت نیروی تخصصی در حوزه پرستاری جهت تأمین نیروهای مورد نیاز در حوزه‌های آموزش، پژوهش، فن‌آوری، مدیریت و خدمات تخصصی پرستاری و مشارکت در سیاست‌گذاری‌ها در نظام سلامت (۲۴).	آموزش دانش پژوهان پرستار برای ایفای نقش در تحقیق، تدریس و خدمات. آماده نمودن فارغ‌التحصیلانی برای کمک به بدنه دانش پرستاری. تربیت نسل آینده جهت به عهده گرفتن نقش‌های رهبری مشترک برای ایجاد سیاست‌های سلامت، بهبود سلامت و کاهش نابرابری (۲۵).

جدول شماره ۳: نقش‌ها و وظایف حرفه‌ای دانش آموختگان

ایران	ویرجینیای غربی
دانش‌آموختگان در حیطه‌های آموزشی، پژوهشی، مراقبتی، مشاوره‌ای، مدیریتی و پیشگیری کننده در جامعه ایفای نقش خواهند نمود. وظایف حرفه‌ای با رعایت ضوابط قانونی به شرح زیر است: مشارکت در طراحی، تدوین و ارزشیابی برنامه‌های آموزشی و آموزش مقاطع مختلف تحصیلی پرستاری. مشارکت در تدوین و تدریس کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزش مداوم آموزش بیماران، خانواده و جامعه، مشارکت در تدوین گایدلاین‌های پرستاری طراحی، اجرا و ارزشیابی انواع تحقیقات پرستاری برحسب نیاز جامعه مشارکت در دانش پژوهی، انتقال و ترجمان دانش راهنمایی و مشاوره پایان نامه و رساله‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی برنامه ریزی، اجرا و ارزشیابی خدمات پرستاری مبتنی بر فرآیند پرستاری همکاری در تیم مراقبت و درمان، پیگیری مددجو پس از ترخیص (در جامعه) شناسایی کمبودها، محدودیت‌ها و مشکلات محیط کار مشارکت در تأمین بودجه‌بندی سازمان، مشارکت در تدوین برنامه مشارکت در برنامه‌ریزی استراتژیک با استفاده از فرصت‌ها و امکانات	آزمایش، تولید و گسترش دانش به‌طور دقیق برای اطلاع از علم، عمل و خط‌مشی پرستاری. کمک به توسعه دانش و مداخلات برای رسیدگی به نابرابری‌های سلامت و ارتقاءیا بهبود سلامت. به عهده گرفتن نقش‌های رهبری مشترک در دانشگاه، سازمان‌های مراقبت بهداشتی، تیم‌های تحقیقاتی و شبکه‌های علمی. نشان دادن تخصص در یک حوزه مطالعاتی که دیدگاه‌های پرستاری و بین رشته‌ای را در بر می‌گیرند (۲۵).

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

مشارکت در تخصیص منابع و نیروی انسانی در عرصه‌های مرتبط (۲۴).

جدول شماره ۴: شرایط و نحوه پذیرش دانشجو

ایران	ویرجینیای غربی
شرط ورود به دوره دکتری تخصصی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی شامل؛ دارا بودن دانشنامه کارشناسی ارشد در یکی از رشته‌های پرستاری، قبولی در آزمون کتبی و مصاحبه (۲۴). بر اساس مصوبه شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، از سال ۱۴۰۳ و بعد از آن شرط دارا بودن ۲ سال سابقه کار بالینی با مدرک کارشناسی یا کارشناسی ارشد ناپیوسته، به شرایط ورود مقطع دکتری تخصصی رشته پرستاری اضافه شده است (۲۸).	شرایط مورد نیاز هنگام ثبت نام در مقطع دکتری: دارا بودن مدرک کارشناسی یا کارشناسی ارشد از یک برنامه پرستاری معتبر ملی ایالات متحده، مؤسسات معتبر یا مؤسسات بین‌المللی دارای اعتبار ایالات متحده. مجوز RN فعال با تمدید سالانه. داشتن بیمه درمانی. ارسال درخواست به همراه ریز نمرات رسمی و رزومه به اداره پذیرش و بررسی آن‌ها توسط مدیر برنامه دکتری. غربالگری از نظر مواد مخدر و الکل (۲۵).

جدول شماره ۵: مقایسه مشخصات و ساختار دوره

ایران	ویرجینیای غربی
دوره شامل دو مرحله آموزشی و پژوهشی می‌باشد، تعداد واحدهای درسی در این دوره ۴۵ واحد که شامل: واحدهای اختصاصی اجباری (کور ۱۹ واحد) شامل: فلسفه علم و پرستاری ۲ واحد- نظریه پردازی در پرستاری ۳ واحد- مدیریت و رهبری در آموزش پرستاری ۲ واحد- روش شناسی و نقد پژوهش‌های کمی و کیفی در پرستاری ۳/۵ واحد- روش شناسی و نقد پژوهش‌های ترکیبی و ابزار سازی در پرستاری ۱/۵ واحد- آمار استنباطی پیشرفته ۲ واحد- مدیریت، رهبری و سیاست‌گذاری در پرستاری ۱/۵ واحد – نظام‌ها و برنامه‌های اموزشی در پرستاری ۲ واحد- مباحث ویژه در پرستاری ۱/۵ واحد- واحدهای اختصاصی اختیاری (نان کور ۶ واحد) پایان نامه ۲۰ واحد (۲۴).	برنامه تحصیلی دکتری پرستاری دانشکده پرستاری ویرجینیای غربی دارای: هسته پرستاری شامل علوم پرستاری معاصر ۳ واحد- نظریه / فلسفه علوم پرستاری ۴ واحد- سمینار در بورسیه پرستاری ۳ واحد- اصول آموزش پرستاری ۳ واحد- خط مشی و اخلاق بهداشتی پیشرفته ۳ واحد- رهبری ۳ واحد هسته تحقیقاتی شامل: آمار تحقیقات بهداشتی (۱) ۳ واحد- آمار تحقیقاتی بهداشتی (۲) ۳ واحد- روش‌های تحقیق کمی ۳ واحد- روش‌های تحقیق کیفی ۳ واحد- توسعه گرنت پژوهشی ۳ واحد- استفاده از داده‌ها ۳ واحد- منتورینگ پژوهشی ۱ واحد- سمینار پایان نامه ۲ واحد-آزمون واجد شرایط ۱ واحد- تحقیق پایان نامه ۸ واحد- همنام‌ها یا گزینه‌های انتخابی با هدف ۶ واحد مجموع واحدها ۵۵ واحد می‌باشد (۲۵).

جدول شماره ۶: مقایسه آزمون جامع

ایران	ویرجینیای غربی
در ایران در پایان مرحله آموزشی دانشجو ملزم به شرکت در آزمون جامع می‌باشد و شرط شرکت در آزمون جامع قبولی در کلیه دروس مرحله آموزشی و کسب حداقل میانگین کل ۱۵، ارائه مدرک زبان معتبر (TOLIMO,MHLE,MSRT) و دفاع از پروپوزال می‌باشد (۲۷).	دانشجو آزمون واجد شرایط یا آزمون صلاحیت را در ترم اول سال پنجم باید با موفقیت طی نماید؛ و موفقیت در این آزمون قبل از شروع پایان نامه الزامی می‌باشد، شرط شرکت در این آزمون برای دانشجو گذراندن تمام واحدهای اصلی پرستاری و پژوهشی و یک مقاله منتشر شده یا در مرحله داوری می‌باشد (۲۵).

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

جدول شماره ۷: تدوین و دفاع از پایان نامه

ایران	ویرجینیای غربی
انتخاب موضوع و زمینه تحقیقاتی از ابتدای نیمسال دوم	دفاع پروپوزال پس از موفقیت در آزمون صلاحیت
دفاع پروپوزال تا پایان نیمسال سوم و قبل از آزمون جامع	پذیرش یا چاپ یک مقاله به عنوان نویسنده اول مرتبط با حوزه پژوهشی دانشجو
موفقیت در آزمون جامع	برگزاری جلسه دفاع از پایان نامه (۲۵).
ارائه گزارش پیشرفت هر ۶ ماه یکبار	
پذیرش یا انتشار مقاله منتج از پایان نامه در مجلات انگلیسی زبان	
زمان دفاع پایان نامه حداقل دو نیمسال پس از آزمون جامع می‌باشد	
برگزاری جلسه پیش دفاع	
برگزاری جلسه دفاع حداقل ۲ هفته بعد از انجام پیش دفاع (۲۷).	

گام دوم: مقایسه

براساس یافته‌های جدول شماره ۱ دوره دکتری پرستاری در ایران از سال ۱۹۹۵ شروع شده اما در مورد پذیرش اولین دوره دانشجویان دکتری پرستاری در دانشگاه ویرجینیای غربی در کاتالوگ رشتهٔ این دانشگاه و سایت دانشکده پرستاری مربوطه اطلاعاتی ارائه نشده است. همان‌طور که یافته‌های جدول شماره ۲ نشان می‌دهد، ارزش‌ها و باورهای برنامه در کشور ایران براساس ارزش‌های اسلامی بیان شده و به مواردی از قبیل کرامت و حقوق افراد، عدالت اجتماعی، اخلاق حرفه‌ای، کل‌نگری، توجه به مددجویان و منحصربه‌فرد بودن افراد، جلب رضایت مددجویان تأکید شده است. در مقابل ارزش‌های دانشکده پرستاری دانشگاه ویرجینیای غربی ارزش‌های خود را صداقت، شفقت، تعالی، احترام، مشارکت و فراگیری ارزش بیان نموده و بر فردیت، اولویت اخلاق، یادگیری و نوآوری تأکید می‌نماید؛ بنابراین با توجه به موارد فوق می‌توانیم این موارد را در نظر بگیریم که ارزش‌ها و باورهای ارائه شده در برنامه‌های درسی کشور ایران و دانشکده پرستاری ویرجینیای غربی براساس ارزش‌های حاکم بر هر کدام از جوامع در خصوص شخص، سلامتی و پرستاری می‌باشد.

در برنامه درسی دکتری پرستاری ایران، رسالت این برنامه تربیت نیروی انسانی، توانمند، مسئولیت‌پذیر، آگاه به مسائل عاطفی روز، دارای اخلاق حرفه‌ای و حساس نسبت به سلامت فرد و جامعه ارائه کننده خدمت در مراکز بهداشتی، آموزشی و پژوهشی بیان شده و رسالت دانشکده پرستاری ویرجینیای غربی بهبود سلامت ساکنان این ایالت و جوامع منطقه‌ای و جهان از طریق آموزش دانشجو محور و مبتنی بر شواهد بیان شده است. رسالت دو برنامه به صورت شفاف و براساس ارزش‌های ارائه شده توسط آنان بیان شده که در هر دو برنامه بر اهمیت رشته پرستاری در ارتقاء کیفیت سلامت افراد تأکید شده است؛ اما در

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

دانشکده پرستاری ویرجینیای غربی سلامت افراد در جوامع منطقه‌ای و جهانی نیز مورد توجه قرار گرفته.

چشم انداز در برنامه درسی دکتری ایران از طریق بسترسازی برای جذب نیروهای کارآمد علمی و تخصصی داخلی و جذب دانشجویان خارجی جهت مشارکت راهبردی در تولید دانش و توسعه پژوهش‌های بنیادی و کاربردی برای ارتقاء کیفیت خدمات پرستاری و سازگاری با استانداردهای جهانی در ردیف کشورهای برتر و مطرح منطقه بیان شده است. از طرف دیگر دانشکده پرستاری دانشگاه ویرجینیای غربی، چشم‌انداز خود را بهبود کیفیت زندگی در تمام جمعیت‌ها از طریق پرداختن به عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت با سیاست‌گذاری، آموزش، تحقیق و خدمات پرستاری بیان نموده است. چشم انداز در هر دو برنامه به صورت مختصر، روشن و قابل درک توصیف شده و در جهت رسالت و ارزش‌های بیان شده در هر برنامه می‌باشد. در برنامه دکتری پرستاری ایران، چشم انداز در سطح ملی مطرح شده اما چشم انداز ارائه شده در دانشکده پرستاری دانشگاه ویرجینیای غربی گسترده‌تر می‌باشد.

هدف برنامه درسی دکتری ایران تربیت نیروی متخصص در حوزه پرستاری جهت تأمین نیروهای مورد نیاز در آموزش، پژوهش، فناوری، مدیریت و خدمات پرستاری است و دانشکده پرستاری دانشگاه ویرجینیای غربی هدف از برنامه دکتری را آموزش دانش پژوهان پرستار برای ارائه نقش‌های تحقیقاتی، آموزشی و خدماتی برای کمک به بدنه دانش پرستاری و تربیت نسل آینده و برعهده گرفتن نقش‌های رهبری در سیاست‌های سلامت، بهبود سلامت و کاهش نابرابری ارائه شده، با مقایسه هدف دو برنامه دیده می‌شود که به صورت کاملاً صریح و شفاف اهداف بیان شده و در جهت رسالت، ارزش‌ها و چشم انداز می‌باشند.

براساس یافته‌های جدول شماره ۳ نقش‌ها و وظایف مورد انتظار دانش‌آموختگان، رفع کمبود کمی و کیفی نیروی انسانی، انجام پژوهش در زمینه‌های آموزش، خدمات و مدیریت پرستاری، برنامه‌ریزی و رهبری دوره‌های آموزشی را عهده‌دار شوند. از دیگر وظایف مورد انتظار دانش‌آموختگان دکتری پرستاری در ایران تجزیه و تحلیل مسائل مربوط به حرفه، ارائه راه حل‌های مناسب، تدریس در مقاطع تحصیلات تکمیلی و کارشناسی در رشته پرستاری با استفاده از روش‌های نوین آموزشی، اجرای تحقیقات در راستای نیاز جامعه، انتشار نتایج تحقیق و مشارکت در برنامه‌ریزی‌های تخصصی و حرفه‌ای می‌باشد. در برنامه دانشکده پرستاری دانشگاه ویرجینیای غربی نقش و وظایف مورد انتظار دانش‌آموختگان اطلاع از علم، عمل و خط مشی پرستاری، تولید، تست و گسترش دانش، کمک به توسعه دانش و مداخلات جهت رفع نابرابری‌های سلامت، ارتقاء و بهبود

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

سلامت، برعهده گرفتن نقش‌های رهبری در دانشگاه‌ها، سازمان‌های مراقبتی - بهداشتی، تیم‌های تحقیقاتی و شبکه‌های علمی بیان شده است. با مقایسه نقش‌ها و وظایف مورد انتظار دانش‌آموختگان برنامه درسی دکتری پرستاری ایران و ویرجینیای غربی مشاهده می‌شود، در برنامه درسی دکتری پرستاری ویرجینیای غربی بر توسعه دانش و رسیدگی به نابرابری‌های سلامت و همکاری بین رشته‌ای تأکید شده است؛ اما در برنامهٔ دکتری پرستاری ایران تأکید بر توانمندی‌های آموزشی، پژوهشی مدیریتی و خدماتی می‌باشد.

براساس یافته‌های جدول شماره ۴ نحوه پذیرش دانشجو در ایران با ویرجینیای غربی متفاوت می‌باشد، مدرک مورد نیاز برای پذیرش در دوره دکتری ویرجینیای غربی دارا بودن مدرک کارشناسی یا کارشناسی ارشد از یک برنامه پرستاری معتبر ملی ایالات متحده، مؤسسات معتبر یا مؤسسات بین‌المللی که دارای اعتبار ایالات متحده باشند را شامل می‌شود. داشتن مدرک RN برای ورود به دوره دکتری پرستاری ویرجینیای غربی الزامی و همچنین متقاضیانی که غربالگری مواد مخدر یا الکل آن‌ها، مثبت باشد، واجد شرایط پذیرش در دوره نمی‌باشند؛ اما در برنامه ایران پذیرش دانشجو در مقطع دکتری پرستاری در دو مرحله کتبی و شفاهی و به صورت متمرکز انجام می‌گیرد.

براساس یافته‌های جدول شماره ۵ که مشخصات و ساختار دوره دو برنامه ایران و ویرجینیای غربی مورد مقایسه قرار گرفته، دوره دکتری در برنامه ایران به صورت تمام وقت برگزار می‌گردد اما در دانشگاه ویرجینیای غربی به دو شکل پاره وقت و تمام وقت اجرا می‌شود. در برنامه کشور ایران دوره دکتری از دو مرحله آموزشی و پژوهشی تشکیل شده و حداکثر طول دوره ۴ سال می‌باشد که ۲ سال آن آموزشی و ۲ سال دیگر مربوط به دوره پژوهشی است، براساس تبصره شورای تحصیلات تکمیلی می‌تواند به درخواست استاد راهنما حداکثر ۲ نیمسال را اضافه نماید. در دوره آموزشی دانشجو ملزم به گذراندن ۲۵ واحد دروس اجباری و اختیاری می‌باشد و در طی این دوره تا قبل از آزمون جامع دانشجو باید از پروپوزال خود دفاع نماید. مرحله پژوهشی شامل ۲۰ واحد پایان‌نامه می‌باشد. در برنامه درسی دکتری ویرجینیای غربی نیز ۲ دوره آموزشی و پژوهشی مشاهده می‌شود و دانشجو باید تا قبل از آزمون واجد شرایط یا آزمون صلاحیت ۴۰ واحد درسی را بگذراند؛ که جزء واحدهای اصلی دانشجو می‌باشد.

پس از موفقیت در آزمون صلاحیت دانشجو وارد مرحله پایان نامه که ۸ واحد است، می‌شود و ۶ واحد اختیاری که در برنامه درسی به عنوان انتخاب‌های باهدف یا همتایان ذکر شده‌اند. این واحدها با مشاور دانشجو انتخاب می‌شوند برای

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

درک عمیق در حوزه پژوهشی یا حمایت از اهداف شغلی و حرفه‌ای دانشجو طراحی شده‌اند. این واحدها ممکن است در حیطه‌های رهبری یا آموزشی باشند و دانشجو ملزم به انتخاب دو گزینه ۳ واحدی است که حداقل یکی از دو گزینه را باید خارج از دانشکده پرستاری بگذرانند، در مقایسه با این واحدها در برنامه درسی دکتری پرستاری ایران ۶ واحد non-core که جزء واحدهای اختصاصی - اختیاری دانشجو محاسبه می‌شوند، وجود دارد؛ که شامل ۳ واحد تئوری و ۳ واحد کارآموزی می‌باشد و دانشجو تحت نظارت استاد راهنما در راستای پایان نامه خود این واحدها را می‌گذراند. در نقد واحدهای non-core می‌توان گفت که دانشکده‌های پرستاری برنامه‌ریزی اصولی و دقیقی برای آن انجام نداده و در واقع دانشجویان برای این واحدها دچار نوعی بلاتکلیفی می‌باشند، بهتر است برای اجرای بهتر آن‌ها تصمیماتی اتخاذ گردد.

در هر دو برنامه نوع واحدها و اختیاری یا اجباری بودن آن‌ها و ساختار هر درس که شامل نام درس، تعداد واحد و شرح کامل درس می‌باشد، کاملاً مشخص شده و به صورت شفاف توضیح داده شده است. حداکثر طول دوره در دانشگاه ویرجینیای غربی ۸ سال می‌باشد و ارزیابی دانشجو در دوره آموزشی به صورت کتبی، شفاهی و آسکی انجام می‌گردد. در برنامه دکتری ویرجینیای غربی، جدول گزارش پیشرفت دانشجویان پاره وقت و تمام وقت پذیرش‌های تابستان، بهار و پائیز کاملاً مشخص شده و دانشجو برای حفظ وضعیت فعال باید به طور مداوم در برنامه‌های دانشکده ثبت‌نام نماید؛ و برای پیشرفت در برنامه‌های خود باید استانداردهای علمی زیر را رعایت نماید و عدم رعایت شرایط به منزله‌ی انصراف از برنامه خواهد بود.

۱_ شرایط مورد نیاز میانگین نمرات: حداقل معدل ۳ مورد نیاز می‌باشد و دانشجویی که پس از اتمام ۹ واحد یا بیشتر معدل کمتر از ۳ داشته باشد در اطلاعیهٔ تحصیلی قرار می‌گیرد. دانشجویان تمام‌وقت یک‌ترم و دانشجویان پاره‌وقت ۲ ترم فرصت دارند تا معدل خود را به ۳ برسانند، در غیر این صورت مشمول اخراج می‌باشند.

۲_ شرایط نمره درسی: دانشجویان باید نمره - A(93-100) B(85-92) -C(77-84) که نمره پاس یا رضایت‌بخش در تمام دوره می‌باشند را کسب نمایند. نمره F(۷۶ و کمتر) رد یا عدم رضایت در هر دوره منجر به اخراج می‌شود. دانشجویان فقط می‌توانند یک نمره C را در دوره کسب نمایند و نمره C دوم در هر دوره منجر به اخراج از برنامه می‌شود.

۳_ نمره نامطلوب: اگر دانشجو در دروس پژوهشی نمره U یا عدم رضایت کسب نماید، با کمک راهنما باید برای رفع نواقص اقدام و اگر ترم بعدی نیز نمره U کسب نماید منجر به اخراج وی می‌گردد.

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

در برنامه درسی دکتری ایران حداقل نمره قبولی در هر درس اختصاصی اجباری و اختصاصی اختیاری، ۱۴ از ۲۰ می‌باشد و چنانچه دانشجو نمره کمتر از این مقدار کسب نماید، باید آن را تکرار کند و میانگین نمرات دروس دانشجو در دوره دکتری تخصصی در هر نیمسال تحصیلی نباید کمتر از ۱۵ باشد، در غیر این صورت دانشگاه به دانشجو هشدار می‌دهد اگر دانشجویی در دو نیمسال تحصیلی اعم از متوالی یا متناوب میانگین نمرات کمتر از ۱۵ داشته باشد، از ادامه تحصیل در دوره محروم می‌شود. شیوه ارزشیابی در هر دو برنامه، با رعایت اصل دانشجو محوری، از طریق ارائه تکالیف یا برگزاری آزمون کتبی می‌باشد.

براساس یافته‌های جدول شماره ۶ در برنامه درسی دکتری پرستاری ایران نمره آزمون جامع شامل، مجموع نمرات ارزیابی مستمر در طول دوره (۱۰ درصد نمره)، آزمون کتبی (۶۰ درصد نمره) و آزمون شفاهی (۳۰ درصد نمره) می‌باشد. آزمون جامع زیر نظر شورای تحصیلات تکمیلی و توسط هیئتی متشکل از مدیر گروه آموزشی مربوطه، استاد راهنما حداقل ۴ نفر عضو هیئت علمی که ترجیحاً از اساتیدی که در گروه آموزشی و در تدریس دخالت داشته‌اند و دارای حداقل مرتبه استادیاری با ۳ سال سابقه تدریس یا تحقیق در دوره تحصیلات تکمیلی با پیشنهاد مدیر گروه و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی می‌باشد. یک نفر عضو هیئت علمی با حداقل مرتبه دانشیاری توسط شورای تحصیلات تکمیلی از اعضای هیئت علمی خارج از دانشگاه انتخاب و حضور این عضو در ترکیب هیئت برگزارکننده آزمون جامع ضروری می‌باشد. آزمون جامع ۲ بار در سال و زمان برگزاری آن با پیشنهاد گروه آموزشی مربوطه و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی می‌باشد. دانشجو در صورت عدم آمادگی شرکت در آزمون جامع باید درخواست خود را با دلایل موجه و مورد تأیید استاد راهنما و مدیر گروه آموزشی جهت به تعویق انداختن آزمون به شورای تحصیلات تکمیلی ارائه نماید و شورا می‌تواند شرکت دانشجو در آزمون جامع را حداکثر تا یک سال و نیم به تعویق بیندازد.

نمره ارزیابی مستمر که عملکرد دانشجو در طول دوره می‌باشد کسب حداقل ۷۵ درصد این نمره جهت معرفی به آزمون کتبی الزامی می‌باشد. آزمون کتبی جهت ارزیابی حیطه دانشی و قابلیت‌های علمی دانشجو از دروس اختصاصی اجباری و حداقل ۴ درس به صورت تشریحی و حداکثر طی دو روز متوالی برگزار می‌گردد، کسب حداقل ۶۰ درصد نمره آزمون کتبی جهت معرفی به آزمون شفاهی الزامی است. آزمون جامع شفاهی جهت ارزیابی حیطه مهارتی و نگرشی و قابلیت‌های علمی و عملی دانشجو در انجام پژوهش‌های مستقل حداکثر تا یک هفته پس از آزمون کتبی برگزار می‌شود. کسب حداقل

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

۶۰ درصد آزمون جامع شفاهی جهت قبولی در آزمون ضروری می‌باشد. کل نمره دانشجو در آزمون جامع نباید کمتر از ۱۵ باشد در صورت عدم موفقیت دانشجو در آزمون جامع وی تنها مجاز است یک‌بار دیگر در آزمون جامع بعدی شرکت نماید. قبولی یا عدم قبولی دانشجو باید حداکثر تا ۲ هفته پس از برگزاری آزمون شفاهی به صورت کتبی از طریق دانشکده به گروه آموزشی مربوطه اعلام و رونوشت به اداره تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارسال گردد.

در برنامه درسی دانشگاه ویرجینیای غربی آزمون صلاحیت برای نشان دادن توانایی ترکیب دانش به دست آمده در دوره، جهت پیشرفت در پایان‌نامه می‌باشد و به صورت کتبی و شفاهی برگزار می گردد. اعضای کمیته آزمون برای هر دانشجو ۳ نفر که توسط مدیر برنامه دکتری تعیین و رئیس کمیته آزمون را معرفی می‌نماید. یکی از این اعضا، استاد راهنمای پایان نامه دانشجو می‌باشد اما این فرد نمی‌تواند رئیس کمیته آزمون باشد. یک دوره سه هفته‌ای برای بخش کتبی و شفاهی آزمون در نظر گرفته می‌شود، ابتدا آزمون کتبی برگزار و دانشجو در پاسخ به سؤالات ارائه شده توسط رئیس کمیته آزمون، پاسخ می‌نویسد. در این بخش وسعت و عمق دانش درک شدهٔ دانشجو در طی برنامه را می‌سنجند. پاسخ ارائه شده توسط دانشجو، باید براساس فرمت انجمن روانشناسان امریکا (ویرایش هفتم APA) و حداکثر ۱۵ صفحه با فاصله ۲ باشد. هر یک از اعضای کمیته آزمون به طور جداگانه بخش کتبی ارائه شده دانشجو را بررسی و نمره می‌دهند، ظرف یک هفته پس از دریافت آزمون کمیته برای بحث در مورد نتیجه تشکیل جلسه می‌دهند، در صورتی که امتیاز داده شده به بخش کتبی مورد تأیید باشد، جهت انجام آزمون شفاهی با دانشجو تماس گرفته می‌شود. اگر دانشجو نمره مناسب کسب نکند، بلافاصله توسط رئیس کمیته به دانشجو اطلاع داده و زمانی را برای ملاقات با استاد راهنما و مدیر برنامه دکتری جهت تعیین مسیر بعدی برنامه‌ریزی می‌نماید، آزمون کتبی برای دانشجو یکبار دیگر، ظرف یک سال بعد از تاریخ آزمون اول تکرار می‌شود تا زمانی که آزمون کتبی با موفقیت طی نشود، دانشجو نمی‌تواند در آزمون شفاهی شرکت نماید.

در بخش شفاهی آزمون، اعضای کمیته و دانشجو برای آزمون حضور دارند، اعضای کمیته می‌توانند به صورت تلفنی یا ویدئو کنفرانس حضور یابند، در این بخش اعضای کمیته آزمون، سؤالات هدفمندی را برای وضوح، تأیید یا تقویت دانش ارائه شده در مقاله می‌پرسند و هر عضو به طور مستقل نمره می‌دهد. زمان امتحان شفاهی ۶۰ دقیقه و بلافاصله پس از اتمام آزمون، کمیته تشکیل جلسه می‌دهد، نتیجه را همان موقع به دانشجو اعلام می‌نماید. در صورت عدم موفقیت دانشجو در این بخش باید با مشورت استاد راهنما و مدیر برنامه دکتری جهت ادامه

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

روند، برنامه‌ریزی نماید. دانشجویی که آزمون کتبی را با موفقیت طی نماید اما در آزمون شفاهی نمره لازم را کسب نکند، می‌تواند ظرف ۶ ماه از تاریخ آزمون شفاهی اصلی، مجدداً در آزمون شفاهی شرکت نماید. پس از اتمام جلسه آزمون صلاحیت اعضای کمیته صورت‌جلسه را امضاء و فرم مربوطه را جهت ارسال به دفتر پژوهشی و تحصیلات تکمیلی تحویل مدیر برنامه دکتری می‌دهند.

براساس یافته‌های جدول شماره ۷ در برنامه دکتری پرستاری ایران دانشجو باید قبل از آزمون جامع و تا پایان نیمسال سوم پس از تأیید استاد راهنما و تیم تحقیق و تعیین وقت جلسه توسط تحصیلات تکمیلی دانشکده متعاقب درخواست کتبی دانشجو از پروپوزال خود دفاع نماید. پس از موفقیت جامع و تصویب در آزمون پروپوزال در کمیته اخلاق دانشگاه فرآیند با ارائه گزارش پیشرفت هر ۶ ماه یکبار ادامه می‌یابد. شرط دفاع از پایان‌نامه انتشار حداقل یک مقاله مستخرج از رساله در مجلات انگلیسی زبان است. در برنامه دانشگاه ویرجینیای غربی، دانشجو پس از موفقیت در آزمون صلاحیت پروپوزال خود را تکمیل و در جلسه ۲۰ دقیقه‌ای از طرح پیشنهادی خود دفاع می‌کند. حداقل ۲ هفته بعد از برگزاری جلسه، پروپوزال دانشجو باید توسط استاد راهنما تأیید و برای اعضای تیم تحقیق ارسال شود. پس از تأیید پروپوزال توسط کمیته پایان نامه، فرآیند ادامه می‌یابد. دفاع از پایان نامه باید ظرف مدت ۵ سال از ورود به کاندیداتوری انجام شود، ارائه یک مقاله پذیرش‌شده یا منتشر شده به عنوان نویسنده اول مرتبط با حوزه پژوهش دانشجو از الزامات دفاع از پایان نامه می‌باشد.

بحث

هدف کلی مطالعه حاضر مقایسه تطبیقی برنامهٔ درسی دوره دکتری پرستاری در کشور ایران و دانشکده پرستاری دانشگاه ویرجینیای غربی می‌باشد. با مقایسه انجام شده بین دو برنامه فوق در این مطالعه موارد زیر قابل بحث و بررسی می‌باشد.

رسالت دانشگاه ویرجینیای غربی ارتقاء سلامت در سطح جامعه جهانی و برای تمام مردم در سرتاسر جهان ارائه شده است (۲۵)، بنابراین دانشگاه ویرجینیای غربی در رسالت خود یک رویکرد بین‌المللی و برون مرزی ارائه نموده است و رسالت ارائه شده در برنامه دکتری پرستاری ایران علی‌رغم سیاست دانشگاه‌ها برای جذب دانشجویان بین‌الملل نگاهی ملی و منطقه‌ای دارد و نشان‌دهنده این موضوع است که با وجود تلاش‌های انجام شده برای ایجاد برنامه‌های آموزشی هم‌راستا با استانداردهای بین‌المللی هنوز فاصله قابل توجهی بین سیستم آموزشی داخلی و نیازهای جهانی وجود دارد که می‌تواند بر توانمندی دانشجویان وهمکاران بین‌المللی آنان تأثیرگذار باشد. همچنین با توجه به تحولات سریع جهانی و گسترش و توسعه فن‌آوری

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

اطلاعات و ارتباطات، نقش‌های پرستاران هم تحت تأثیر این تغییرات پیچیده‌تر و دشوارتر می‌شوند که باید پرستاران بتوانند از عهده وظایف اجتماعی خود برآیند، در اجرای برنامه‌های آموزشی خلاقیت و نوآوری داشته باشند و اعضای هیئت علمی نیز در همین راستا تلاش نمایند (۱۷). از طرفی دیدگاه جهانی نسبت به حرفه پرستاری، تأکید بر اهمیت مفهوم جهانی سلامت و عدالت بر سلامت در سطح بین‌المللی در رسالت دانشگاه ویرجینیای غربی با توجه به تغییرات الگوی بیماری‌ها و ظهور بیماری‌های جدید مانند ابولا و کووید ۱۹ ضرورت توجه ملی و فراملی در حرفهٔ پرستاری را نشان می‌دهد؛ و این تغییرات نشان‌دهنده اهمیت تعامل و همکاری بین‌المللی در حوزه بهداشت و سلامت می‌باشد؛ بنابراین نیاز به رویکردهای نوآورانه برای بهبود کیفیت مراقبت سلامت ضروری می‌باشد (۷). در مطالعه راد و همکاران (۲۰۲۱) بیان شده، برنامه درسی دکتری پرستاری ایران در رسالت خود فراگیران و سلامت افراد جامعه را مدنظر قرار داده اما در مورد ارتقاء حرفهٔ پرستاری و تربیت رهبران و دانشمندان پرستاری و متخصصانی که بتوانند در بالین ارائه خدمت نمایند، اشاره‌ای نشده و این مورد را از نقاط ضعف برنامه درسی ایران بیان نمودند (۱۲). ضیغمی (۲۰۲۳) در مطالعه خود بیان نمود، با توجه به نیازهای پیچیده و در حال تغییر جامعه و با استفاده از تجربیات کشورهایی که در این زمینه موفق می‌باشند بهتر است بازنگری‌هایی در رسالت برنامه انجام گیرد (۱۴). به نظر با توجه به اینکه برنامه دکتری پرستاری در ایران آموزشی و پژوهشی می‌باشد این انتظار را نمی‌توان داشت که بر روی متخصصین بالینی تمرکز نماید.

در چشم‌انداز برنامه ایران دور نمای ده‌ساله برای رسیدن به استانداردهای جهانی تنظیم شده (۲۴). در حالی که در برنامه ویرجینیای غربی در نظر گرفتن ارتقاء کیفیت زندگی در همه افراد از طریق سیاست‌گذاری، آموزش، پژوهش و خدمات پرستاری می‌باشد (۲۵). در هر دو برنامه چشم‌انداز، به صورت مختصر و واضح آورده شده است و به راحتی قابل درک می‌باشد. در مطالعه ناصح و همکاران (۲۰۲۳) ذکر شده، چشم انداز برنامه ایران مختص پرستاری نمی‌باشد و دارای محدوده زمانی و مکانی می‌باشد (۱۸) بنابراین در چشم انداز دانشگاه ویرجینیای غربی که محدوده زمانی مشخص نشده شاید به این دلیل باشد که این دانشگاه دورنمایی مداوم و همیشگی ترسیم نموده است.

ارزش‌ها و باورهای دو برنامه نشان می‌دهد که در برنامه ایران به کلیت انسان و ارزش‌های اسلامی حاکم بر جامعه تأکید شده است و در این راستا به دنبال تربیت نیروی انسانی متناسب با فرهنگ و اخلاق اسلامی می‌باشد (۲۴). در برنامه درسی ویرجینیا بر تعالی، رهبری و در نظر گرفتن نیازهای منحصربه‌فرد

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

افراد خلاقیت و نوآوری تأکید شده (۲۵) و در هر دو برنامه به حفظ کرامت انسان توجه شده است. در مطالعه چراغ بیگی و همکاران (۲۰۲۰) به نقل از نصیری بیان شده توجه به فرهنگ و ارزش‌های اسلامی دارای اهمیت زیادی می‌باشد چرا که ارزش‌ها و باورهای دینی، فطرت و ذات انسان را در مسیر صحیح راهنمایی می‌کند و به اصلاح میل و خواسته‌های افراد منتهی می‌شود و افراد را در مسیری که جامعه را به رشد و تعالی می‌رساند قرار می‌دهد؛ اما ضروری است در راستای آن ارزش‌های حرفه‌ای نیز مورد توجه قرار گیرد. در مقابل آمریکا که یک کشور سکولار می‌باشد در نظام‌های آموزشی خود ارزش‌های حرفه‌ای و مذهبی را از هم جدا می‌کند (۱۷).

هدف از دوره دکتری و نقش‌های مورد انتظار فارغ‌التحصیلان در ایران تربیت نیروهای متخصص در زمینه‌های پژوهشی، آموزشی، فن‌آوری، مدیریت و خدمات تخصصی پرستاری می‌باشد (۲۴). براساس مطالعه منگولی و همکاران (۲۰۱۵) که ارزیابی دوره دکتری پرستاری ایران را انجام داده‌اند نشان داده شد که توانمندی مورد انتظار فارغ‌التحصیلان در زمینه‌های پژوهشی محقق شده است (۲۹)؛ اما توانمندی مورد انتظار در زمینه آموزش با توجه به اینکه واحد درسی مستقلی مثل برنامه‌ریزی درسی و روش‌های نوین تدریس در برنامه درسی دکتری در ایران وجود ندارد، نمی‌توان انتظار داشت که تخصص لازم در این زمینه برای فارغ‌التحصیلان ایجاد شود. هنوز در قسمت آموزش ضعف‌هایی دیده می‌شود و در زمینه ارتقاء توانمندی آموزشی دانشجویان دکتری فعالیت چشم‌گیری صورت نگرفته است (۱۷).

با نگاهی به برنامهٔ درسی ویرجینیای غربی اهداف و نقش‌های مورد انتظار فارغ‌التحصیلان آن می‌توانیم به این نکته پی ببریم که برنامه درسی دکتری پرستاری در راستای اهداف برنامه و نقش‌های فارغ‌التحصیلان تدوین شده است. در این زمینه، راد و همکاران در مطالعه خود پیشنهاد نموده‌اند که جهت ایفای نقش آموزشی فارغ‌التحصیلان دکتری پرستاری بهتر است بر روی این مورد تمرکز بیشتری انجام شود (۱۲). در مطالعه سجادی و همکاران (۲۰۲۱) نیز آورده شده با اینکه یکی از وظایف فارغ‌التحصیلان دکتری پرستاری برنامه‌ریزی آموزشی و شرکت در برنامه‌ریزی تخصصی و حرفه‌ای است، اغلب به علت عدم واحدهایی نظیر مدیریت آموزشی به صورت عملی این مهارت را کسب نمی‌کنند (۳).

در تطبیق برنامه دکتری پرستاری ایران با نمونه‌های منطقه، مطالعه بقایی و همکاران (۲۰۱۷) نشان می‌دهد که ایران، ترکیه و اردن از ساختار آموزشی مشابهی بهره می‌برند؛ دوره‌ها ترکیبی از مدل آمریکایی و اروپایی بوده، واحدهای آموزش نظری، پژوهش، آمار و روش‌شناسی مشترک‌اند و همه‌روزه به‌صورت

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

حضوری برگزار می‌شوند؛ تنها تفاوت عمده ترکیه در ارائه گرایش‌های تخصصی متعدد و پذیرش مستقیم از دوره کارشناسی است که همچنان نقطه ضعف‌هایی از جمله فقدان فناوری آموزشی و آموزش از راه دور در هر سه کشور مشاهده شده است (۳۰). مطالعه موحدی و همکاران (۱۴۰۲) نیز تأیید می‌کند که نظام آموزشی ایران و دانشگاه اردن از لحاظ استراتژی پذیرش، تمرکز بر آموزش حضوری و دانشجو محوری به هم نزدیک هستند اما تفاوت‌هایی در چشم‌انداز، رسالت و نحوه ارزیابی وجود دارد (۳۱).

در دانشکده‌های پرستاری ایران جهت کسب مهارت تدریس با نظر گروه آموزشی مربوطه در هر نیمسال تحصیلی دانشجو موظف است، حداکثر ۳ واحد درسی را تدریس نماید (۲۷)، در اکثر دانشگاه‌های ایران، به‌صورت مربی واحدهای کارآموزی و کارورزی دانشجویان کارشناسی ارائه می‌شود. این در حالی است که همه دانشجویان قبل از ورود به دوره این مهارت را انجام داده و جهت قبولی در رزومه خود ارائه نموده‌اند. از دانشجویان دکتری در فرآیند تدریس دروس تئوری یا تدریس در مقطع تحصیلات تکمیلی جهت تقویت مهارت تدریس در اکثر دانشکده‌های پرستاری ایران استفاده نمی‌شود. به نظر می‌رسد همکاری دانشجو با یکی از اساتید اعضای هیئت علمی گروه آموزشی در تدریس دروس تئوری که شاید بعضی از دانشجویان قبلاً این تجربه را نداشته‌اند، بتوانند در ارتقاء مهارت کمک بیشتری نمایند. خوش‌کشت و نواب (۲۰۱۹) در مطالعه خود آورده‌اند، یکی از کمبودهای دوره دکتری پرستاری ایران، عدم آماده‌سازی دانشجویان به عنوان اعضای هیئت علمی و مدیران آینده است زیرا آن‌ها تجربه کار با دانشجویان تحصیلات تکمیلی و یا حضور در پست‌های مدیریتی را ندارند اما پس از فارغ‌التحصیلی در این موقعیت‌ها قرار می‌گیرند (۲۱). نقش‌های مطرح شده برای دانش‌آموختگان در برنامه درسی ایران متنوع‌تر می‌باشد اما در عمل و در اکثر موارد نقش‌های آموزشی و پژوهشی اجرا می‌شود.

در دانشگاه ویرجینیای غربی ارائه تدریس، توسط دانشجویان دکتری دیده نمی‌شود و فقط در واحدهای درسی دانشجویان یک واحد منتوری – پژوهشی، جهت پرورش و تقویت مهارت‌های پژوهشی دانشجو، در کنار یکی از اساتید با تجربه در فرآیند راهنمایی تحقیق مشارکت می‌نمایند و یک درس ۳ واحدی آموزش پرستاری که راهبردهای آموزشی، در آموزش پرستاری در کلاس‌های درس و محیط‌های بالینی ارائه می‌شود (۲۵). در برنامه درسی دکتری ایران استفاده از دانشجویان دکتری به عنوان راهنما یا مشاور پژوهشی درکنار اساتید هیئت علمی دیده نمی‌شود، می‌توان با بازنگری واحدهای non-core این مورد را مدنظر قرار داد.

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

از نظر ساختار و محتوی دوره تقریباً شباهت‌هایی بین دو برنامه وجود دارد، در برنامه درسی دکتری پرستاری ایران واحدهای اختصاصی اجباری و اختیاری و پایان‌نامه وجود دارد و در برنامه درسی دانشگاه ویرجینیای غربی واحدهای اصلی که شامل دروس پرستاری و دروس پژوهشی و واحدهای اختیاری و پایان نامه می‌باشد. واحدهای مشابه در دو برنامه شامل نظریه، فلسفه و علم پرستاری، آمار و روش تحقیق، مدیریت و رهبری در پرستاری می‌باشد؛ اما در تعداد واحدهای اختصاص یافته به این دروس تفاوت‌هایی دیده می‌شود. در برنامه درسی دانشگاه ویرجینیای غربی توجه ویژه‌ای به دروس روش تحقیق و آمار شده و تعداد واحدهای زیادی را به خود اختصاص داده‌اند. در هسته پژوهشی برنامه درسی دانشگاه ویرجینیای غربی روش تحقیق کیفی (۳ واحد)، آمار یک (۳ واحد)، آمار دو (۳ واحد)، استفاده از داده‌ها و پایگاه داده‌ها (۳ واحد)، می‌باشد (۲۵)، در مقابل برنامه درسی دکتری ایران که در کل به آمار و روش تحقیق ۷ واحد اختصاص داده شده، بسیار گسترده‌تر می‌باشد. به نظر می‌رسد این واحدهای درسی در برنامه ایران به‌خوبی نیازهای دانشجویان را برآورده نکند، همان‌گونه که حاج باقری و همکاران (۲۰۲۳) نیز در مطالعه خود به این موضوع اشاره نموده‌اند و تعداد واحدهای دروس آمار و روش تحقیق کمی و کیفی را در برنامه درسی دکتری پرستاری ایران با توجه به پژوهش محور بودن برنامه ناکافی ذکر نموده‌اند (۳۲).

یکی از واحدهای درسی در برنامه دانشگاه ویرجینیای غربی توسعه گرنت‌های تحقیقاتی شامل ۳ و احد که در آن دانشجویان با فرآیند نوشتن گرنت آشنا می‌شوند (۲۵). در برنامه درسی دکتری ایران به نگارش بودجه‌بندی و جذب گرنت‌های پژوهشی توجه نشده است. در مطالعه Smith و همکاران (۲۰۲۲) بیان شده که نوشتن گرنت یک مهارت حیاتی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی از جمله دانشجویان دکتری پرستاری می‌باشد و توسعه این مهارت می‌تواند، به‌طور قابل توجهی توانایی آنان را برای تأمین بودجه پروژه‌های تحقیقاتی افزایش دهد و نتایج موفقیت‌آمیزی را به دنبال داشته باشد (۳۳). در دانشگاه ویرجینیای غربی برنامه دکتری به دو صورت پاره وقت و تمام وقت برگزار می‌شود و همچنین در تدریس از برنامه آنلاین استفاده می‌شود (۲۵)؛ اما در برنامه ایران همه دانشجویان پذیرفته شده تمام وقت می‌باشند (۲۷). در مطالعه گیلوری و همکاران (۲۰۲۳) آمده است؛ پاره وقت بودن دوره‌های تحصیلات تکمیلی برای دانشجویان این مقاطع که اکثراً شاغل می‌باشند، شرایط ادامه تحصیل را برای افراد به نحوی که به کیفیت زندگی آن‌ها صدمه وارد نشود، فراهم می‌آورد و باعث پیشرفت تحصیلی آن‌ها می‌شود (۳۴). با ایجاد زیرساخت‌های

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

لازم در زمینه تکنولوژی آموزشی در دانشکده‌ها از روش‌های جدید آموزشی و آموزش مجازی برای استفاده دانشجویان فراهم شود (۳۵). براساس مطالعه خوش‌کشت و نواب (۲۰۱۹) ایجاد شرایط منعطف برای داوطلبان باعث می‌شود که افراد با شرایط مختلف بتوانند در این دوره ادامه تحصیل دهند (۲۱).

نحوه پذیرش دانشجو در ایران با دانشگاه ویرجینیای غربی متفاوت می‌باشد. در ایران آزمون ورودی دکتری پرستاری به صورت متمرکز و از طریق وزارت بهداشت از بین داوطلبان دارای کارشناسی ارشد در رشته‌های پرستاری برگزار می‌شود، داوطلب پس از قبولی در مرحله کتبی جهت مصاحبه حضوری، شفاهی دعوت می‌شود و پس از قبولی در این مرحله به عنوان دانشجو دکتری پذیرفته می‌شود و دانشکده‌ها اختیاری در چگونگی گزینش دانشجویان ندارد؛ اما در دانشگاه ویرجینیای غربی پذیرش دانشجویان به صورت مستقل از بین افراد دارای مدرک کارشناسی و کارشناسی ارشد پرستاری از ایالات متحده و مدارک مورد تأیید کمیسیون اعتبار بخشی منطقه‌ای براساس معیارهای برنامه‌ی درسی دانشگاه پذیرفته می‌شوند (۲۵). در همین راستا مطالعه گوشی‌دهقی و همکاران (۲۰۲۰) که با مقایسه تطبیقی برنامه‌ی درسی دکتری تخصصی پرستاری ایران و دانشکده پرستاری کلمبیا، نشان داد که نحوه پذیرش دانشجویان، برخلاف روش متمرکز در ایران در این دانشگاه به صورت کاملاً مستقل و از طریق ارسال مستندات و رزومه و انجام مصاحبه به‌صورت آنلاین می‌باشد (۳۶) و مطالعات بسیار دیگری نیز نشان دادند که دانشگاه پنسیلوانیا (۱۴)، مک مستر (۲۲)، نیز به شکل مستقل به پذیرش دانشجو می‌پردازند.

یکی از معیارهای پذیرش دانشجو در دوره دکتری در دانشگاه ویرجینیای غربی؛ داشتن مدرک RN می‌باشد که سالانه هم باید تمدید شود (۲۵)، اما در ایران صلاحیت بالینی جزء معیارهای پذیرش دانشجو در دوره دکتری نمی‌باشد. با توجه به نقش‌های آینده فارغ‌التحصیلان می‌تواند به عنوان یک نقطه ضعف در انتخاب دانشجویانی که به صورت پیوسته و بدون سابقه کار بالین وارد این دوره می‌شوند، باشد. در مطالعه سجادی و همکاران (۲۰۲۱) آورده شده، ورود افراد بی‌تجربه در مقاطع بالاتر تحصیلی مناسب نیست و نمی‌تواند منجر به بهبود کیفیت و توسعه خدمات پرستاری شود. داشتن تجربه کاری در عمل بالینی می‌تواند به درک بهتر مشکلات کمک نماید (۳). عدم سابقه کار بالین باعث افزایش شکاف بین تئوری و عمل می‌شود (۳۵). هر چند که در دفترچه ثبت‌نام آزمون دکتری ۱۴۰۳ در ایران شرط دو سال سابقه کار بالین ذکر شده (۲۸)، اما در عمل هیچ مستنداتی از داوطلبان برای ارائه، در این زمینه اخذ نشد.

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

با نگاهی به دو آزمون صلاحیت در دانشگاه ویرجینیای غربی و آزمون جامع در ایران می‌توان به این نکات اشاره کرد که آزمون جامع در ایران به صورت حضور دانشجو در دانشگاه و برگزاری جلسه آزمون برگزار می‌شود و در نهایت یک نمره واحد به دانشجو اعلام می‌گردد. در صورت عدم موفقیت در آزمون دانشجو ملزم است، مجدداً روند کلی آزمون را طی نماید (۲۷). در دانشگاه ویرجینیای غربی دانشجو برآیند آزمون کتبی را به صورت یک مقاله ارائه می‌دهد و در صورت موفقیت در آزمون کتبی، این آیتم برای دانشجو محفوظ می‌ماند و اگر نتواند در آزمون شفاهی موفق شود مجدداً دانشجو ملزم است، فقط آزمون شفاهی را شرکت نماید و نمره قبولی کسب کند (۲۵). به نظر این روند می‌تواند تا حدود زیادی بار اضافی و استرس دانشجو را در آزمون بعدی کاهش دهد.

در حال حاضر در برنامه درسی دکتری پرستاری دانشگاه‌های مختلف ایران، توجه بیش از حدی به چاپ مقالات به عنوان تکلیف درسی و شرط دفاع از رساله دکتری شده است (۳۷). Fisher و همکاران (۲۰۲۲) در مطالعه خود عنوان کردند، نوشتن مقالات دانشگاهی و توسعه موضوع پایان نامه، می‌تواند برای دانشجویان دکتری استرس‌زا باشد. بجای تمرکز بر کمال بهتر است دانشجویان اهداف کوچک و قابل دستیابی را برای هر مرحله تعیین کنند، این رویکرد به آن‌ها کمک می‌کند تا به تدریج به هدف نهایی خود نزدیک شوند؛ زیرا این فرآیند نیاز به توسعه و اجرای تدریجی دارد. دانشجویان دکتری باید همواره به کار خود اطمینان داشته باشند و بجای بررسی دقیق کار خود که بندرت به حالت ایدئال می‌رسد، دستاوردهای خود را جشن بگیرند که این اقدام به بهبود روحیه و انگیزه آن‌ها و کاهش استرس کمک می‌کند و منجر به افزایش بهره‌وری و خلاقیت در انجام تحقیقات و نوشتن مقالات می‌گردد (۳۸).

در مطالعه Dobrowolska و همکاران (۲۰۲۱) آورده شده که دکتری پرستاری باید به منابع مناسب مجهز شده و درصد مناسبی از نوآوری مستمر را در برنامه‌های خود تجسم سازد. استراتژی‌های ملی و جهانی می‌توانند به ارتقاء کیفیت این برنامه‌ها و پیوند آن‌ها با برنامه‌های شغلی دانشگاهی مفید واقع شوند. همچنین سازمان‌های حرفه‌ای بین‌المللی مانند شبکه بین‌المللی آموزش دکتری و پرستاری و شورای بین‌المللی پرستاران می‌توانند با ارائه چارچوب‌های قانونی و آموزشی به شکل‌گیری و بهبود این برنامه کمک شایانی نمایند. این همکاری‌ها می‌تواند باعث ایجاد فضایی پایدار و معتبر برای آموزش دکتری در پرستاری شوند (۱۱). اصلی‌ترین محدودیت این مطالعه عدم دسترسی کامل و تسلط بر برنامه دکتری پرستاری دانشگاه ویرجینیای غربی می‌باشد، اکثر اطلاعات مورد نیاز تنها از طریق سایت دانشگاه و ارسال ایمیل به دست

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

اندرکاران برنامه استخراج گردید که البته در برخی موارد از ایمیل‌های ارسالی پاسخی دریافت نشد و این امر دسترسی کامل به برنامه‌های آموزشی را با محدودیت روبه‌رو می‌سازد.

نتیجه‌گیری

نتایج مقایسه‌ی انجام شده، نشان داد دو برنامه درسی دکترای ایران و ویرجینیای غربی، تفاوت‌ها و شباهت‌هایی با هم دارند و هر دو برنامه دارای نقاط ضعف و قوتی می‌باشند. یکی از مشکلات برنامهٔ درسی پرستاری ایران، عدم انعطاف این برنامه می‌باشد که فقط به صورت تمام وقت و کلاس‌ها به صورت حضوری برگزار می‌گردد، هرچند این مورد دارای مزیت‌هایی می‌باشد اما برای دانشجویان دکتری که دارای تعدد نقش می‌باشند، مشکلاتی را هم به همراه دارد. از جمله نقاط قوت برنامه دکتری پرستاری ایران می‌توان به ساختار متمرکز و هماهنگ در سراسر کشور، رعایت حداقل استانداردهای آموزشی و برگزاری کلاس‌ها به صورت حضوری که موجب تعمیق یادگیری می‌شود، اشاره کرد. یکی از چالش‌های برنامه موجود، محدود بودن تعداد واحدهای روش تحقیق و آمار است، این امر را می‌توان با برنامه‌ریزی دقیق‌تر برای واحدهای اختیاری و با در نظر گرفتن زمینهٔ پژوهش و نیازهای دانشجو، مورد توجه قرار داد. برای دستیابی به این هدف باید نقاط ضعف و قوت برنامه را به درستی شناسایی نمود و با ارتقاء نقاط قوت در جهت برطرف نمودن نقاط ضعف گام برداشت تا بتوان پاسخگوی نیازهای جامعه و دانشجویان بود؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود، با بهره‌گیری از نقاط قوت برنامه‌های درسی دکترای پرستاری در کشورهای پیشرو، نظرات اساتید، دانش‌آموختگان و دانشجویان و با مدنظر قرار دادن نیازهای جدید جامعه و دانشجویان این برنامه مورد بازنگری قرار گیرد.

تشکر و قدردانی

این پژوهش بخشی از فعالیت‌های آموزشی نویسنده اول (دانشجوی دکتری پرستاری) بوده است. نویسنده اول در ایده‌پردازی، جمع‌آوری اطلاعات، تحلیل داده‌ها، نگارش و بازبینی مقاله نقش داشته است. نویسنده دوم در ایده‌پردازی، تحلیل داده‌ها، نگارش و بازبینی علمی مقاله مشارکت داشته است. نویسنده سوم به‌عنوان سوپروایزر تحقیق، در ایده‌پردازی، تحلیل داده‌ها، نگارش و بازبینی نهایی مقاله همکاری فعال داشته است. همچنین از اساتید محترم و مسئولین دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی لرستان و دانشکده پرستاری دانشگاه ویرجینیای غربی که در فراهم‌سازی اطلاعات پژوهش ما را یاری نمودند، صمیمانه قدردانی می‌شود.

تعارض منافع

هیچ گونه تعارض منافعی بین نویسندگان وجود ندارد.

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

References

1. Farsi Z, Nasiri M, Sajadi SA, Khavasi M. Comparison of Iran's nursing education with developed in Malawi. Curationis. 2018 Jan 30;41(1): 1-1.
2. Bvumbwe TM, Mtshali NG. A middle-range model for improving quality of nursing education SA, Mokhtari Nouri J, Rajai N. A comparative study of doctoral nursing education programs in Iran and Japan. Strides in Development of Medical Education. 2021 Dec 1;18(1): 1-6.
3. Sajadi and developing countries: a review on descriptive-comparative studies. Bmc Nursing. 2022 May 6;21(1): 105.https://doi.org/10.1186/s12912-022-00861-x
4. Nasrabadi AN, Ebadi A, Fallahi-Khoshknab M, Najafi-Mehri S, Yaghmaei F, Alhani F, Shali M. The process of challenge formation in Iranian nursing education: A grounded theory study with model presentation. Journal of Education and Health Promotion. 2024 May 1;13(1): 192.https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_71_23
5. Shoja M, Arsalani N, Rasouli P, Babnataj R, Shirozhan S, Fallahi-Khoshknab M. Challenges of clinical education for Iranian undergraduate nursing students: A review of the literature. Iranian Journal of Systematic Review in Medical Sciences. 2020;1(3): 46-60. [Persian]
6. Rassouli M, Zagheri Tafreshi M, Esmaeil M. Challenges in clinical nursing education in Iran and strategies. Journal of clinical excellence. 2014 Mar 10;2(1): 11-22.
7. Abedini F. Comparative Study of Nursing PhD Course in Iran and a Nursing Faculty in University of Auckland, the USA. Education Strategies in Medical Sciences. 2020 Oct 10;13(4): 277-86. https://doi.org/10.52547/rme.13.2.4
8. Abdollahi R. Doctor of Philosophy (PhD) in Nursing or Doctor of Nursing Practice (DNP): An important yet challenging & painful course. Journal of Nursing Reports in Clinical Practice. 2024 Jun 10;3(1): 108-9. https://doi.org/10.32598/JNRCP.2403.1047
9. Negarandeh R, Khoshkesht S. Expected roles of PhD graduated nurses: a scoping review. Florence Nightingale journal of nursing. 2022 Jun;30(2): 202.
10. Weaver TE, Lott S, McMullen P, Leaver CA, Zangaro G, Rosseter R. Research focused doctoral nursing education in the 21st century: Curriculum, evaluation, and postdoctoral considerations. Journal of Professional Nursing. 2023 Jan 1;44:38-53.https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2022.11.001
11. Dobrowolska B, Chruściel P, Pilewska-Kozak A, Mianowana V, Monist M, Palese A. Doctoral programmes in the nursing discipline: a scoping review. BMC nursing. 2021 Dec; 20:1-24. https://doi.org/10.1186/s12912-021-00753-6
12. Rad M, Fallahi Khoshknab M, Arsalani N, Assarzadeh S, Sadeghi Mahali N, Rasouli P, Nematifard T. A comparative study of the new curriculum of nursing PhD education system in Iran and Duke University of America. Research in Medical Education. 2021 Jun 10;13(2): 4-14. https://doi.org/10.52547/rme.13.2.4
13. Zareshoraki H, Kalhor L, GHolami H, Mahmoudi H. Challenges of training nursing Ph. D: A review study. Iranian Journal of Systematic Review in Medical Sciences. 2023 Oct 10;1(3): 33-45. [Persian]
14. Zeighami M. Comparative Study of Nursing PhD Curriculum in Iran and Pennsylvania University of United States. Education Strategies in Medical Sciences. 2023 Aug 10;16(3): 293-301.
15. Shakeri D, Vafadar Z, SaeedHashemi AA, Motamedzadeh M. Analytical Review of Doctoral Nursing Education Systems in Iran, Manchester, England and Norway. Iranian Journal of Systematic Review in Medical Sciences (IJSR) Original Article. 2024;2(2): 57-66

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

16. Papi, Maryam, and Darush Rokhafroz. Comparative comparison of Iran's pediatric nursing master's curriculum with Virginia and West Virginia. 2024;78-95.
17. Asadizaker M, Cheraghbeigi N. A comparative study between the Iranian Nursing PhD curriculum and the American Duke School of Nursing. Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty. 2021 Jan 20;6(3): 1-24.
18. Naseh L, Arsalani N, Moghaddam F, Taghlili F, Ahmadi M, Fallahi-Khoshknab M. A Comparative Study of the PhD Curriculum of Nursing between Iran and University of Pittsburgh, USA. Journal of Nursing Education (JNE). 2023 Feb: 47-61.
19. Ali-Abadi T, Nobahar M, Babamohamadi H. Comparative study of nursing PhD education program in Iran and Yale University. Journal of Education Strategies in Medical Sciences. ;54(12): 2.
20. Delavari P, Babamohamadi H, Nobahar M. A comparative study of the Ph. D nursing program in Iran with the University of British Columbia, Canada. Journal of Nursing Education (JNE). 2020 Aug;9(3): 21-32
21. Khoshkesht S, Navab E. Comparative study of nursing PhD education program in Tehran university of medical sciences and McGill university. Iranian Journal of Nursing Research. 2019 Oct 10;14(4): 72-80.
22. Adib-Hajbaghery M. Comparative Study of Nursing PhD Educational System and Curriculum in Iran and McMaster Canada. Iranian Journal of Nursing Research. 2023 Dec 10;18(5): 43-50.
23. Dobrowolska B, Chruściel P, Markiewicz R, Palese A. The role of doctoral- educated nurses in the clinical setting: Findings from a scoping review. Journal of Clinical Nursing. 2021 Oct;30(19-20): 2808-21.
https://doi.org/10.1111/jocn.15810
24. Ministry of Health and Medical Education. Deputy for education [Available from: https://hcmep.behdasht.gov.ir/uploads/369/doc/phd_parastari95.pdf]
25. The West Virginia University Graduate Catalog is the official reference for all program information Revised June 2024: [Available from: https://nursing.wvu.edu/media/75132/2024-2025-phd-handbook-final-sh.pdf
26. Brady Jr HG. A Comparative Analysis of Selected Program Planning Procedures for Adult Educational Activities as Perceived by Adult Educators and Urban Plannersin Florida. The Florida State University; 1969.
27. Ministry of Health and Medical Education. Deputy for education [Available from: https://hcmep.behdasht.gov.ir/uploads/369/doc/Ayeen_Phd.pdf]
28. Ministry of Health and Medical Education. Deputy for education [Available from: https://sanjeshp.ir/PDF.aspx?newsid=102751&type=application/pdf]
29. Mangeli M, Roudi Rashtabadi O, Sabzevari S, Nouhi E. Quality Assessment of Nursing Doctoral Education from the Viewpoints of lecturers and Students/Graduates. Strides in Development of Medical Education. 2015 Jul 1;12(Supplement): 249-65.
30. Baghaei R, Hosseinzadegan F, Mokhtari L, Mihandoust S. Comprative study of nursing PhD curriculum in Iran, Turkey and Jordan. Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty. 2017 May 20;3(1): 53-64. https://doi.org/10.29252/sjnmp.3.1.53
31. Movahedi M, Vafadar Z, Ghasemi S. Comparative comparison of the educational system and curriculum of the doctoral program in nursing in Iran and the Faculty of Nursing of the University of Jordan. Nurse and Physician in War. 2023 Sep 10;11(39): 6-15.
32. Adib-Hajbaghery M. Comparative study of Iran nursing doctoral curriculum and the top three nursing schools in the world. Education Strategies in Medical Sciences. 2023 Oct 10;16(4): 389-99.

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]

33. Smith D, Chowdhury AS, Oxford JT. Overview on grant writing for graduate student research. Current protocols. 2022 Sep;2(9): e545.https://doi.org/10.1002/cpz1.545
34. Gilvari T, Arsalani N, Khajemirzaie F, Zabolypour S, Rafiee-Vardanjani L, Fallahi-Khoshknab M. Comparative Study of Critical Care Nursing Curricula for Postgraduate Courses in Iran and Australia. Development Strategies in Medical Education. 2023 Oct 10;10(3): 194-207.
35. Vafadar Z, Hashemi S, Arabpoor A, Motamedzadeh M. Analytical Review of Doctoral Nursing Education Systems in Iran, Manchester, England and Norway. Iranian Journal of Systematic Review in Medical Sciences. 2024 Jul 10;2(2): 57-66.
36. Gooshi Dehaghi M, Vafadar Z. Comparative Study of Nursing PhD. Education program in Iran and Colombia School of Nursing. J Med Edu Dev; 15(1): page71-81
37. Heidary A, Rajabpoor M. Criticism of Nursing Ph. D. Curriculum from the Viewpoint of Attention to Pragmatism: with a Special Look at the Curriculum of Iran. Navid No. 2023 Nov 22;26(87): 59-70.
38. Fisher MC, Gray TF, Uveges MK, Heinze KE, Pellathy TP, Parrillo E, Hravnak M, Nolan MT. Strategies for success in a nursing PhD program and beyond. Journal of Professional Nursing. 2022 Mar 1;39: 187-93. https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2022.01.004

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-23]